

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.lil.gov.ua

ІнфоЦентр

ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У СВІТІ (ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ І ПОЛІТИК)

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

1. Предмет аналізу

Реалізація економічного потенціалу **малого і середнього бізнесу (МСБ)** багато в чому залежить від вироблення і проведення активної державної політики щодо його підтримки та розвитку. На сьогодні існують різні критерії визначення суб'єктів МСБ. Найбільш поширеним є визначення [Європейської Комісії](#)¹ в залежності від кількості працівників, річного балансу та обороту:

Тип підприємства	Кількість працівників		Річний оборот (в млн. євро)		Річний баланс (в млн. євро)
Мікропідприємство	< 10	та	≤ 2	або	≤ 2
Мале підприємство	< 50	та	≤ 10	або	≤ 10
Середнє підприємство	< 250	та	≤ 50	або	≤ 43

Відповідно до законодавства США, до категорії МСБ належать господарські суб'єкти з чисельністю персоналу не більше 500 осіб; вони поділяються на три категорії:

1. *Мікропідприємство* — кількість працівників до 20 осіб.
2. *Мале підприємство* — від 20 до 100 осіб.
3. *Середнє підприємство* — від 100 до 499 осіб.

2. Країни з успішною політикою підтримки малого і середнього бізнесу

У дослідженні проаналізовано приклади успішних політик підтримки МСБ, які були проведені в таких країнах: **Південна Корея, Сполучене Королівство Великої Британії, Сполучені Штати Америки та Французька Республіка**. На сьогодні сектор МСБ у Південній Кореї становить **99,8 %**, у США — понад **90 %**, у Франції та Великобританії — **99 %**. У вказаних країнах МСБ забезпечує робочими місцями **67–74 %** економічно зайнятого населення.²

Розглянуті країни представлені на високих позиціях у рейтингу [Doing Business](#)³, що складається Міжнародною фінансовою корпорацією ([International Finance Corporation](#))⁴ та Світовим банком ([World Bank](#))⁵. Рейтинг дозволяє визначити якість правил регулювання підприємницької діяльності. **Позиції країн у 2015 році:** Південна Корея — 4; Великобританія — 6; США — 7; Франція — 27.

Інші країни у рейтингу: *Сінгапур* — 1 позиція; *Данія* — 3; *Канада* — 14; *Грузія* — 24; *Іспанія* — 33; *Японія* — 34; *Італія* — 45; *Молдова* — 52; ***Україна*** — 83.

3. Інструменти підтримки малого і середнього бізнесу

Національна специфіка розвитку МСБ у будь-якій країні визначається двома обставинами: (1) *історичним етапом* досягнення країною відповідного техніко-технологічного та організаційного стану еволюційного процесу; (2) *розвитком великого бізнесу*, який стимулює менші підприємства переходити на вищі технологічні рівні. Проте, незважаючи на ті чи інші національні особливості, дослідження **інструментів підтримки МСБ** дозволяє виявити загальні риси. У таблиці вказано найтипівіші інструменти, що були реалізовані протягом останніх 10 років.

Інструменти державної підтримки МСБ	Країна
• Збільшення обсягів підтримки у вигляді гарантій за кредитами МСБ.	Канада, Данія, Фінляндія, Угорщина, Італія, Південна Корея, Нідерланди, Словаччина, Словенія, Швейцарія, Великобританія, США.
• Надання особливих умов щодо гарантій для стартапів.	Канада, Данія, Нідерланди, Південна Корея.
• Збільшення державних гарантій по експортним операціям.	Канада, Данія, Фінляндія, Нідерланди, Нова Зеландія, Швеція, Швейцарія. Іспанія, Великобританія.
• Збільшення частки прямого фінансування МСБ.	Канада, Угорщина, Корея, Сербія, Словенія, Іспанія, Франція. ⁶
• Розширення і вдосконалення систем спеціалізованих урядових установ та організацій з державним або змішаним капіталом, що координують виконання завдань в області підтримки МСБ.	США — Адміністрація малого бізнесу ; Японія — Агентство малих і середніх підприємств ; Великобританія — Служба малого бізнесу ; Канада — Мережа бізнес-послуг ; Польща — Департамент ремісництва, малого і середнього підприємництва та ін.

Найбільш поширеним інструментом державної підтримки МСБ практично у всіх країнах є *надання державних гарантій по кредитах МСБ*. Приклади програм кредитних гарантій МСБ наведено у таблиці:

Країна	Програма	Посилання	Гарантійний ліміт (тис. євро)
Франція	SOCAMA	http://www.socama.com/	200
	OSEO	http://www.bpifrance.fr/	1 500
Угорщина	Garantiqa	http://garantiqa.hu/	840
	AVHGA	http://www.avhga.hu/	340
Італія	Federconfidi Confindustria	http://www.confindustria.it/	2 000
Нідерланди	Agentschap NL	http://www.rvo.nl/	1 000
Португалія	SEF	http://www.sef.pt/	1 200

Європейський досвід. Національна політика ЄС має на меті створення кращих умов для діяльності бізнесу, збільшення конкурентоспроможності та економічного зростання. При цьому у країнах ЄС спостерігається перехід від *«важкої» підтримки у формі позик та дотацій до «м'якої» підтримки у формі консультаційних послуг.*

Політика ЄС щодо малого і середнього бізнесу базується на **двох підходах до вирішення проблем** його створення та функціонування:

1) **Вертикальний підхід** виражається у безпосередніх заходах, орієнтованих винятково на МСБ. Ці заходи готуються і здійснюються *Генеральним директором Європейської комісії* (політика щодо підприємництва, комерції та соціально-економічної діяльності) у співпраці з *Європейським парламентом*, представницькими організаціями МСБ в органах Європейського Союзу.

2) **Горизонтальний підхід** базується на захисті інтересів МСБ у таких сферах діяльності Європейського Союзу, як політика в галузі досліджень і технічних розробок, регіональна політика, міжнародні відносини, і зміцненні позицій малого та середнього бізнесу у відповідному виді діяльності.⁷

4. Огляд успішних політик підтримки малого і середнього бізнесу

4.1. Південна Корея

Південна Корея є прикладом країни з сектором МСБ, що активно та ефективно розвивається в останні роки. Значною мірою це обумовлено проведеною державою політикою і наявністю дієвої структури підтримки МСБ. Станом на 2011 рік у Південній Кореї діяло понад **3 млн.** малих і середніх підприємств. Частка МСБ у загальній кількості підприємств країни перевищувала **99 %**; число зайнятих в секторі працівників — **19 млн.** осіб (**78 %** від загальної зайнятості)⁶. На частку МСБ у 2012 році припадало понад **46 %** промислової продукції Кореї. Динаміку числа підприємств і зайнятості у секторі МСБ за 2000-2011 рр. можна простежити у таблиці:

Рік	МСБ		Зайнятість населення	
	число (млн. од.)	відсоток (%)	Число (млн. осіб)	відсоток (%)
2000	2, 708	99,2	8, 681	80,6
2007	2, 974	99,9	11, 149	88,4
2008	3, 044	99,9	11, 468	87,7
2011	3, 2	99,9	19, 6	77,8

Варто зазначити, що через невеликий розмір внутрішнього ринку корейська модель економіки є експортно-орієнтованою. Це також відбивається на МСБ, які у 2011 році

експортували продукцію у **227 країн**. Тому найважливішим інструментом у підтримці МСБ стало **збільшення державних гарантій по експортним операціям**. Крім цього, процентні ставки за кредитами МСБ досить високі (середня ставка перевищує 8 %), однак держава надає підтримку у вигляді **прямих позик на пільгових умовах і гарантій по кредитах**. Результатом підтримки держави стало зменшення банкрутств серед МСБ:

Показник	2007	2008	2009	2010	2011
Банкрутство МСБ, к-ть	2942	2735	1998	1570	1359
Зміна за рік, %	–	–19,2	–26,9	–21,4	–13,4

Виконання програм щодо підтримки МСБ покладено на *Корейську адміністрацію малого і середнього бізнесу* ([Small and Medium Business Administration, SMBA](#))⁸. Стратегічна мета SMBA — *допомогти МСБ зміцнити позиції за кордоном*. Також активно діють програми *підтримки інноваційних стартапів*, що передбачають:

- 1) фінансові та освітні послуги безпосередньо підприємцям;
- 2) підтримку бізнес-інкубаторів при ВНЗ і науково-дослідних інститутах; малому та середньому бізнесу виділяють земельні ділянки, надають експертні консультації, освітні та маркетингові послуги;
- 3) здійснення заходів у сфері освіти і наданні робочих місць випускникам ВНЗ;
- 4) програми прямого і непрямого фінансування.

4.2. Сполучене Королівство Великої Британії

У Великобританії державна підтримка МСБ активізувалася з кінця 70-х років, коли уряд поставив завдання — надавати більш інтенсивну допомогу цьому сектору економіки та стимулювати його розвиток. Уряд здійснював роботу за **чотирма напрямками**:

1. Вдосконалення оподаткування.
2. Розробка законодавчих актів і роз'яснення їхніх положень.
3. Фінансова підтримка.
4. Розробка механізмів консультування і підтримки.¹⁸

Оподаткування є потужним інструментом стимулювання та регулювання бізнес-діяльності. Тому нижні межі оподаткування для ряду податків встановлювалися таким чином, щоб виключити з цієї категорії МСБ або надати йому пільгові умови.

Доступ до фінансування МСБ забезпечувався урядовими органами різних рівнів та кредитно-фінансовими інститутами. Уряд також вжив заходів для розширення кола джерел

фінансування, доступних для малих підприємств. До числа найважливіших ініціатив у цьому напрямку можна віднести наступні заходи:

- *Програма гарантованих кредитів малим підприємствам* (запроваджена 1981 року) для забезпечення фінансової підтримки платоспроможних підприємств, які з різних причин не могли отримати фінансування з традиційних джерел. Кредитори отримували урядову гарантію для відповідних підприємств.

- Створення *фондів венчурного капіталу*, орієнтованих на роботу з інноваційними підприємствами задля стимулювання інвестицій у дрібні компанії. Ринок венчурних інвестицій у країні займає за обсягом друге місце в світі після США. Він є найбільш розвиненим у Європі (у 2011 році на Великобританію припадало **32 %** від загального обсягу інвестицій). Цю сферу регулює *Британська асоціація венчурного капіталу* ([British Venture Capital Association](#)).¹⁹

- *Забезпечення справедливих умов доступу до фінансової підтримки.*
- *Програми зі сприяння МСБ в пошуку інвесторів.*

Послуги з консультування і надання технічної допомоги. На всій території Великобританії малим підприємствам надавався широкий асортимент консультативних послуг і різних видів технічної допомоги. У 1995-96 надання консультаційних послуг та підтримки МСБ було передано у відання нової мережі під назвою Business Link. У складі Міністерства торгівлі та промисловості ([Department of Trade and Industry](#)) у 2000 році було створено спеціальний орган, що відповідає за підтримку і розвиток МСБ на національному рівні — [The Small Business Service](#), SBS²⁰. Це агентство взаємодіє з усіма департаментами і відповідає за виконання всіх урядових програм підтримки МСБ. **Основними завданням SBS є:**

- представлення інтересів та потреб МСБ в уряді;
- розвиток і обслуговування системи підтримки МСБ;
- пропаганда підприємництва в суспільстві;
- скорочення бюрократичних бар'єрів.²¹

На сьогодні у Великобританії діють **чотири категорії програм допомоги МСБ**, а саме:

Категорія програм	Приклади програм
Програми консультування нових і діючих підприємств	<ul style="list-style-type: none"> • Для впровадження регіональних програм розвитку та надання консультацій МСБ було створено спеціальну організацію — <i>Службу малих фірм</i> (Small Firms Services)²². • У 2012 році в рамках програми Business enterprise²³ запущено сайт Great Business для надання інформації МСБ про те, як запустити і розвивати свій бізнес. • Ресурс Mentorsme²⁴, що керується Асоціацією банкірів та допомагає МСБ, які шукають наставницькі послуги. Наразі в програмі працює 27 тис. наставників, які консультують МСБ. • Створено <i>гарячу телефонну лінію для надання бізнес-консультацій</i>.
	<ul style="list-style-type: none"> • Програма <i>«Схема грантів»</i>, що допомагає підприємствам знайти

<p>Програми надання фінансової допомоги</p>	<p>джерела фінансування.</p> <ul style="list-style-type: none"> • «<i>Локальні партнерства підприємств</i>» (Local Enterprise Partnerships)²⁵, за цією програмою у період 2010-2015 рр. було створено 24 підприємницькі зони по всій країні; закладено 730 млн. £ у фонд Growing Places Fund для надання допомоги місцевому бізнесу. Створено локальні мережі партнерств для взаємодії регіональних підприємств між собою. • «<i>Гарантування кредитів</i>» — програма розрахована на три роки і передбачає виплату страхових премій від імені процвітаючих бізнесменів. • Спеціальні програми забезпечують фінансову допомогу молодим людям при створенні або розширенні їхнього бізнесу (The Premier League Enterprise Academy²⁶ та The Start-Up Loans); допомогу муніципальній владі в справі створення і розвитку дрібного підприємництва в містах (Business enterprise). • Програма The Seed Enterprise Investment Scheme надає пільги компаніям, що інвестують у малий бізнес. • Діє програма для безробітних людей, які хочуть відкрити свій бізнес, — New Enterprise Allowance.²⁷
<p>Регіональні програми допомоги дрібним підприємствам у Шотландії, Уельсі, Північній Ірландії.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • За програмою «<i>Служба зростання бізнесу</i>» вартістю 40 млн £ в цих регіонах розробляється ринкова стратегія для таких підприємств (більше 50 % асигнувань йде на маркетингові дослідження, решта — на професійну підготовку зайнятих у МСБ). • У регіональних програмах бере участь Європейський регіональний фонд розвитку (European Regional Development Fund), який надає допомогу малому бізнесу у відсталих галузях, стимулюючи створення нових робочих місць.
<p>Програми, що стимулюють експортну діяльність дрібних фірм.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Програма підтримки: «<i>Паспорт на експорт</i>», (Passport to Export)²⁸ передбачає допомогу початківцям-експортерам, дослідження їхнього цільового ринку в інших країнах, надання оцінки щодо готовності бізнесу до експорту. • Програма «<i>Дорога до глобального зростання</i>» (Gateway to Global Growth)²⁹ передбачає навчання щодо можливих ризиків, огляд цільових ринків, надання консультацій та стратегічну підтримку протягом 12 місяців після того, як почнеться експортна діяльність.

Фактором, який є визначальним у розвитку сектору МСБ, — це *сприятливі умови для приватного бізнесу*. Малі підприємства відіграють особливу роль в наукомісткій та високотехнологічній сфері, де малий бізнес отримав випереджаючий розвиток порівняно з іншими європейськими країнами.³⁰ На кінець 2010 року сектор МСБ Великобританії характеризувався такими основними показниками: зареєстровано **4,8 млн.** малих підприємств; щорічно свій бізнес відкривають більше **500 тис. осіб**; в секторі МСБ зайнято **22,8 млн. осіб** (**78,6 %** від економічно активного населення).

Також діє жорстка система контролю над діяльністю підприємств, яка протидіє неправомірним діям з боку бізнесу. Такими органами контролю є: *Служба експортного контролю* ([Export Control Organisation of the Department for Business](#)); *Королівська служба*

доходів і митниці ([HM Revenue & Customs](#)); Служба нагляду за діяльністю фінансових ринків ([Financial Conduct Authority](#)), яка контролює близько 70 тис. підприємств.

4.3. Сполучені Штати Америки

У США на частку МСБ припадає **99,6 %** від загального числа підприємств, з них **75,8 %** складають мікропідприємства (до 20 осіб). Визначальним фактором, який забезпечує стабільність МСБ у країні, є *гнучка податкова система та заходи зі збереження добросовісної конкуренції на ринку товарів та послуг*.

Питання розвитку МСБ належить до відання **Адміністрації малого бізнесу** ([Small Business Administration, SBA](#))⁹, яка була створена 1953 року. У цьому ж році почав діяти [Закон «Про малий бізнес»](#)¹⁰, відповідно до якого SBA мало консультивати, підтримувати і захищати інтереси малого бізнесу, забезпечуючи справедливість в розподілі державних замовлень, закупівель і фінансових ресурсів. З 1954 року SBA приступило до *прямого кредитування і до надання гарантій* по банківським позикам для МСБ. Позики надавалися для виробничих потреб (оборотні кошти, закупівля обладнання, модернізація, будівництво, освоєння нових виробництв, впровадження нових технологій) та для компенсації збитків від стихійних лих. Сьогодні SBA — це потужна державна структура, підзвітна Президенту і Конгресу країни. SBA не видає кредити підприємцям безпосередньо, а спрощує саму процедуру їх отримання.

Основними функціями SBA є:

1. Забезпечення доступу МСБ до фінансових ресурсів.
2. Надання інформаційних, освітніх і консультаційних послуг.
3. Забезпечення доступу до виконання держзамовлень.
4. Захист інтересів МСБ.

SBA забезпечує *доступ МСБ до державних закупівель*, причому основною метою є передача щонайменше **23 %** державного замовлення малим підприємствам, з яких **5 %** — компаніям, якими володіють жінки; **3 %** — компаніям, якими володіють ветерани збройних сил. Тож щорічно МСБ має можливість отримати доступ до державних замовлень на суму понад 100 млрд. \$.

SBA виступає координатором двох основних *програм з розвитку нових технологій*: *Програми підтримки інноваційних розробок малих підприємств* ([Small Business Innovation Research, SBIR](#)) та *Програми технологічного трансферу малим підприємствам* ([Small Business Technology Transfer, STTR](#)).^{11,12}

SBA також сприяє *венчурному фінансуванню*, що надається через інвестиційні компанії для малого бізнесу ([Small Business Investment Company, SBIC](#))¹³. Це важливо з огляду на те, що

після кризового 2008 року обсяг венчурних інвестицій в США різко скоротився. Однак уже в 2011 році їхній обсяг повернувся до докризових показників.

Динаміку венчурного фінансування можна простежити у таблиці:

Показник	2007	2008	2009	2010	2011
Венчурні інвестиції, млн \$	32	30	20	23	30
Зміна за рік, %	–	–6	–32	+16	+26,3

Організаційно в структуру SBA входить [Адвокатура](#)¹⁴ і [Генеральна Інспекція](#)¹⁵, однак їхня діяльність не залежить від керівництва SBA. Це дає їм можливість здійснювати незалежну оцінку стану малого і середнього підприємництва, визначати ефективність діяльності SBA і пропонувати конструктивні заходи щодо вдосконалення методів підтримки та розвитку МСБ. Адвокатура звітує перед Конгресом і виступає як *сполучна ланка між бізнесом і федеральними структурами*. Спільними зусиллями SBA і Міністерства торгівлі відкрито **21 Центр сприяння експорту**¹⁶, що здійснюють попередній відбір кандидатів на отримання капіталу для реалізації експортно-орієнтованих проектів. Також у всіх штатах і великих містах США діють понад сто регіональних відділень SBA. *Безкоштовні консультації* щорічно отримують понад **1 млн. малих підприємств**.

Раз на чотири роки SBA випускає документ щодо підтримки МСБ, зараз це [Стратегія на 2014-2018 фінансові роки](#)¹⁷. Ця стратегія розвитку підприємництва визначена як *всебічна підтримка державними організаціями сектора МСБ* за напрямками діяльності:

- збільшення експортних можливостей;
- надання допомоги в трансферті технологій;
- поліпшення доступу до довготривалих кредитів для реконструкції, придбання обладнання і виробництва нових конкурентоспроможних товарів і послуг;
- поширення інформації про різні державні, регіональні і приватні програми, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності МСБ.

4.4. Французька Республіка

На кінець 2011 року у Французькій Республіці діяло понад **2,5 млн.** МСБ, що складають **99,8 %** від усіх підприємств країни і забезпечують робочими місцями **60,5 %** зайнятого населення. На частку мікропідприємств припадає **95 %** французьких компаній. Щорічно в країні з'являється, за різними даними, від 120 до 130 тисяч нових підприємств, причому значна частина цих підприємств (близько **40 %**) реєструється безробітними.

Активна підтримка МСБ почалася у Французькій Республіці ще у 1980-ті роки одночасно з децентралізацією державного управління. За період 1980-1990 рр. було організовано **160** бізнес-інкубаторів, завдяки яким надалі було створено **200 тис.** нових робочих місць. З метою розвитку взаємодії великих і малих підприємств (особливо в частині модернізації виробництва і трансферу технологій) з 1993 почали реалізовуватися держпрограми *ANVAR* і [ATOUT](#).⁸

Також почала діяти програма *SOFIREM* із залученням МСБ у депресивні райони для створення нових робочих місць. За цією програмою у новостворювані МСБ інвестувалися основні засоби великих підприємств та надавалися довгострокові кредити на пільгових умовах. Тим часом найбільша автомобільна компанія Французької Республіки *Citroën*, поряд з іншими відомими фірмами, реалізовувала програму із вдосконалення організації виробництва, поліпшення якості та конкурентоспроможності продукції МСБ. Це здійснювалося шляхом виокремлення непрофільних виробництв і підрозділів з подальшим їх перетворенням у дочірні або незалежні малі і середні підприємства.

У результаті вжитих заходів вже на початку 1995 року **53 %** зайнятих в промисловості Французької Республіки було зосереджено у МСБ; їхня частка в доданій вартості продукції великих підприємств склала **41 %**.

Державним органом, в обов'язки якого входить сприяння розвитку МСБ, є *Управління торговими, ремісничими підприємствами і послугами* (*Direction des Entreprises commerciales, artisanales et de services*), що діє при *Міністерстві економіки, фінансів і промисловості* ([Ministere de l'Economie, des Finances et de l'Industrie](#)). Також у віданні цього міністерства у 2005 році було створено потужну організацію [OSEO](#). Вона утворилася після злиття *Банку розвитку малого і середнього підприємництва* (*la Banque de Développement des PME*), *Національного агентства підтримки досліджень* ([l'Agence nationale de valorisation de la recherche](#)), *Агентства промислових інновацій* ([l'Agence de l'innovation industrielle](#)) і *Французького товариства гарантій фінансування малих і середніх підприємств* (*la Societe francaise de garantie des financements des PME*). Мета організації — фінансування і підтримка МСБ. Слід зазначити, що протягом перших п'яти років діяльності OSEO підтримала більше **80 тисяч** підприємств. На сьогодні організація присутня у всіх регіонах країни та має **37** відділень.

Завдяки вказаним органам реалізується державна стратегія розвитку МСБ Французької Республіки, що спрямована на підвищення стійкості і конкурентоспроможності підприємств в умовах глобалізації економіки та орієнтована на **виконання наступних завдань:**

- вдосконалення системи навчання та перепідготовки фахівців;
- стимулювання інноваційної діяльності, допомога в трансферті нових і високих технологій для підвищення експортних можливостей;

- поліпшення взаємодії державних установ, партнерських і громадських організацій з метою ефективної реалізації національних і європейських програм підтримки та розвитку;
- дерегулювання економіки і мінімізація бюрократичних процедур.

5. Загальні висновки

У більшості проаналізованих країн основною метою підтримки МСБ є не пряме субсидювання підприємств, а *створення сприятливих умов для комфортного функціонування МСБ і полегшення доступу МСБ до позикових ресурсів* (перш за все, за допомогою реалізації гарантійних програм).

У країнах з найбільш розвиненим сегментом МСБ регулятивні практики зводяться до мінімуму: спрощується система регулювання МСБ і переглядаються норми, що пред'являються до МСБ, як у виробничому секторі, так і в сфері торгівлі (Великобританія). При цьому податкова політика щодо малого та середнього бізнесу відрізняється особливою лояльністю.

В якості спеціальних заходів підтримки сектора МСБ використовуються *цільові кредити* з пільговими умовами. Наприклад, на розвиток інновацій або стартапів (Південна Корея, США). У ряді країн також існують державні *кредити експортно-орієнтованих підприємств* (Великобританія, Південна Корея).

Тож **основними факторами**, які сприяють розвитку МСБ у розглянутих країнах, є:

- фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка;
- податкова підтримка;
- залучення МСБ до виконання державних замовлень;
- підтримка експортної діяльності МСБ;
- кадрова підтримка.

Список використаних джерел

1. Європейська Комісія — http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/
2. Ольвінська Ю. Особливості державного регулювання малого підприємництва у країнах світу — <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=814>
3. Doing Business — <http://www.doingbusiness.org/>
4. International Finance Corporation — <http://www.ifc.com/>
5. World Bank — <http://www.worldbank.org/>
6. Малый и средний бизнес в 2012 году: международный опыт регулирования и финансирования — smb.gov.ru.upload./9332

7. Зарубіжні практики розробки стратегій розвитку малого підприємництва на регіональному рівні / Бей О., Томсон Г. — К.: К.І.С., 2013. — 48 с.
8. Small and Medium Business Administration — <http://www.smba.go.kr/kr/index.do>
9. Адміністрація малого бізнесу США — <https://www.sba.gov>
10. Закон «Про малий бізнес» — <https://www.sba.gov/about-sba/what-we-do/history>
11. Small Business Innovation Research — <https://www.sbir.gov/>
12. Small Business Technology Transfer — <https://www.sbir.gov/about/about-sttr>
13. Small Business Investment Company — <https://www.sba.gov/category/lender-navigation/sba-loan-programs/sbic-program-0>
14. Office of Advocacy SBA — <https://www.sba.gov/advocacy>
15. Office of Inspector General SBA — <https://www.sba.gov/office-of-inspector-general>
16. Центр сприяння експорту — <https://www.sba.gov/content/us-exports-assistance-centers>
17. Стратегія на 2014-2018 фінансові роки SBA, Сполучені Штати Америки — https://www.sba.gov/sites/default/files/aboutsbaarticle/SBA_FY_2014_-2018_Strategic_Plan-1.pdf
18. Левина Е. И. Механизмы государственной поддержки МСП в зарубежных странах. Журнал «Социально-экономические явления и процессы», 2009 (№ 2).
19. British Venture Capital Association — <http://www.bvca.co.uk/>
20. Служба малого бізнесу у Великобританії — <http://www.smallbusiness.co.uk>
21. Костыгов С.О. Система государственной поддержки малого бизнеса за рубежом — <http://cyberleninka.ru/article/n/sistema-gosudarstvennoy-podderzhki-malogo-biznesa-za-rubezhom>
22. Small Firms Services — <https://www.smallfirmsservices.com/Default.aspx>
23. Business enterprise — <https://www.gov.uk/government/policies/business-enterprise>
24. Mentorsme — <http://www.mentorsme.co.uk/>
25. Local Enterprise Partnerships — <https://www.gov.uk/government/policies/local-enterprise-partnerships-leps-and-enterprise-zones>
26. The Premier League Enterprise Academy — <http://www.premierleague.com/en-gb/communities/2011-12/premier-league-enterprise-academy.html>
27. New Enterprise Allowance — <https://www.gov.uk/moving-from-benefits-to-work/starting-your-own-business>
28. Passport to Export — <https://www.gov.uk/guidance/passport-to-export-service>
29. Gateway to Global Growth — <https://www.gov.uk/guidance/gateway-to-global-growth>
30. Мосейко В., Фомина С. Современные тенденции и закономерности зарубежной системы государственной поддержки малого и среднего бизнеса.
31. Assessing Social Capital: Small and Medium Sized Enterprises in Germany and the U.K. — <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1026284727037#page-1>

32. Mechanisms of Support of Export-oriented Small Enterprises: The Regional Aspect — <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/ass/article/viewFile/42196/23068>
33. Small businesses, job creation and growth — <http://www.oecd.org/cfe/smes/2090740.pdf>

*Інформацію підготувала Анастасія Паришкова,
інтернка Програми стажування у Верховній Раді України 2015-2016 рр.*